

**ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ СТАРОУКРАЇНСЬКОЇ І СТАРОБІЛОРУСЬКОЇ
ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ ЛЕКСИКИ ДОКУМЕНТНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ СФЕРИ**

© Комова М., 2004

У статті порівняльно проаналізовано термінологічні одиниці української і білоруської мов 15–17 ст. в лексико-семантичному і структурно-словотвірному аспектах.

The article investigates the scientific discipline of documentation terminology of the Ukrainian and Byelorussian languages in its lexical-semantic and grammar-structural aspects.

Розвиток термінологічної лексики староукраїнської і старобілоруської мов в 14 – першій половині 17 ст. зумовлювався процесами розвитку загальнонародних розмовних мов, що формувалися внаслідок діалектних і територіальних взаємних впливів, специфікою розвитку літературних мов, які творилися в різних умовах і по-різному були пов'язані з живою народною мовою, впливом генетично споріднених і неспоріднених мов.

Документознавча термінологія впродовж віків формувалася як узагальнена, інтегративна сукупність термінологічної лексики, що називає головні, визначальні поняття наукових дисциплін документно-комунікаційного циклу: створення, виробництва, зберігання, поширення та використання документів. Поповнення документознавчої термінологічної лексики відбувалося в руслі формування національних мов і передусім у сфері живої, розмовної мови, яка перебувала в постійній взаємодії з літературними варіантами цих мов. Цей період був позначений розширенням термінологічної бази староукраїнської і старобілоруської мов за рахунок слів, пов'язаних з новими видами розумової і практичної діяльності, формуванням на базі розрізнених термінів перших системних утворень. Зіставне дослідження староукраїнських і старобілоруських термінів, відображених в історичних словниках, свідчить про наявність уже в цей період розгалужених тематичних груп, які охоплювали співвідносні терміни обох мов.

1. Назви видів документів

оригінал *укр.* автентикъ оригінал, оригінальний документ; архетипъ, архитипъ, архітипъ, архетипонъ оригінал, першоджерело, найдавніша редакція, найдавніший список; *біл.* архетипъ, екземплярь, оригиналь, орикгиналь, орииналь, орыйналь оригінал.

копія, витяг з документа *укр.* кописъ1. спис; кописъ2. копія; мінута копія без печаті, що не має законної сили; списокъ 1. документ, грамота; 2. копія документа; 3. витяг з документа; *біл.* видимусь, видимусь копія, виписка, копія, копея копія; екстрактъ, екстрактъ (*n.* ekstrakt, *лат.* extractum) виписка, витяг; мінута (*n.* minuta, *лат.* minuta) 1. короткий витяг, копія; 2. хвилина; терминъ, термина, тармена, тэрминъ 1. термін (час); 2. копія; 3. пробіл, пропуск сторінки.

наказ, розпорядження *укр.* казнь1. (*цсл.* казнь) кара, покарання; казнь2. наказ, розпорядження; казаніє (*стч.* Kazani, *стп.* kazanie), приказъ, приказ, розказаніє наказ, розпорядження; *біл.* патентъ розпорядження.

свідоцтво, письмове посвідчення *укр.* свідочство свідочтво; *біл.* атестація, атестація, аттестація аттестація, письмове посвідчення.

скарга *укр.* (офіційна заява в суд) жалоба скарга; тяжа судова скарга, тяжба; *біл.* скарга, скаркга (*n.* skarga) скарга.

біблія *укр.* библия, библея, библия, быблея, быблия (*лат.* biblia, *гр.* biblia) біблія; *біл.* библия, быблия (*n.* biblia, *лат.* biblia, *гр.* biblia) біблія.

релігійна пісня *укр.* қантыкъ, релігійна пісня, кант; *біл.* кантыка (*n.* kantyczka, *лат.* canticum) збірник релігійних пісень.

2. Матеріальна основа документів

папір *укр.* паперъ, папіръ (*n.* Papier) папір; *біл.* бибула (*n.* bibula, *лат.* bibulus) тонкий, обгортковий папір; паперъ (*n.* papier, *нвн.* Papier) папір.

пергамент *укр.* пергамина (n. pergamin) пергамент; *біл.* паркгамень, паргамень, паргамина, паркгамина (*n.* pergamin, *лат.* charta pergamina) пергамент.

3. Документування

писати, записати, вписати *укр.* облята (*лат.* oblata), внесення, запис документа в актову книгу; **виписати** 1. (викласти в письмовій формі) написати; 2. (перелічити в письмовій формі) назвати, вказати; 3. (зробити витяг) виписати; **записати, записовати** 1.(викласти у письмовій формі) написати; (письмово зафіксувати) записати; 2. підтвердити записом, офіційно засвідчити; 3. заповісти, відписати, відказати; 4. (письмово) засвідчити, зобов'язатися; 5. віддати в заставу; 6. (внести до книг) записати; **зресстровати** записати, вписати, внести; **исписати** (викласти на письмі) написати; **написати** 1. (викласти в письмовій

формі) написати; (письмово зафіксувати) записати, написати; 2. (вказати на письмі, в документі) назвати, згадати; писати, писаті, пісаті, пісати 1. складати, фіксувати на письмі, письмово оформляти текст; 2. (переважно у сполученні з вище, уверх, на долі) викладати на письмі, записувати; 3. повідомляти листом, звертатися письмово; 4. (перераховувати на письмі) переписати, виписати; 5. (внести в книги, документи) вписати, записати; 6. (підтвердити записом) записати; 7. зробити запис для запам'ятовування; 8. (оформити на письмі) виписати; 9. (повідомляти письмово, листом) посилати побажання; біл. актыкацыя (п. aktykacja, лат. acticatio) внесення документа в актову книгу; реферувати (лат. referre) заносити в книгу.

друкувати, друкування, надрукований укр. битый, битъ, бітый, бытый 1. (той, кому завдали побоїв) побитий, битий; 2. (про книги) друкований; 3. (про монети) друкований; видрукування надрукування; видрукувати (п. Drucken) надрукувати; друкувати друкувати; друкъ1 (п. druk, н. Druck) друк; друкъ2 палиця, важіль; біл. друкъ (п. druk, сьн. drucken) друк; друкарский, друкованье, друковати, видрукованье, видруковати(ся), надруковати, друкований, видрукований, друкующий.

затверджувати документ укр. завесити, зависити, привешати (прикріпити печать шнуром до документа) привісити, прикріпити шнурком; завишенье (печатки) привішення (засвідчення); запечатати (зачинити з накладенням печаті) запечатати; дати печати прикласти печать, скріпити печаттю; печатовати перенос. карбувати як печаттю; печатоване прикладання печаті (на лист); феровати постановляти (декрет); ферованье затвердження; біл. феровати (п. fegowac, лат. ferre) затверджувати; ферованье затвердження.

перекладати, пояснювати документ укр. витлумачити (п. wytumaczyc) пояснити, витлумачити; викладати, выложити 1. викладати, виставляти, спорожнювати; 2. тлумачити, пояснювати; 3. вчити, викладати; 4. перекладати, перекласти (книги); выкрутачество неправильне тлумачення (святого письма); перекладати (п. przekladac) 1. перекладати (книги); 2. віддавати перевагу; тлумаченье (п. tlumaczenie) пояснення, тлумачення; тлумачити (п. tlumaczyc) пояснювати, тлумачити; біл. толмаченье, толмачити, толмачие, претолмаченье, претолмачити (венг. tolmacs, тур. tilmac) перекладати, тлумачити; информация, информация (п. informacja, лат. informatio) розуміння, з'ясування; постыля (п. postyla, лат. postilla) тлумачення Євангелія.

4. Засоби документування

печатка, печать укр. печать, печат 1. (металевий або кам'яний предмет з вирізаним на ньому знаком для відбивання на воску, свинці з метою підтвердження змісту документа) печатка, печать; 2. (відбиток цього знака на воску, свинці, прикріпленій шнуром до документа замість підпису) печать; 3. письмовий документ, скріплений печаттю; сигнеть (лат. signum) перстень з печаткою, печатка; біл. печенць (п. pieczec) печатка; сыгнеть, сыгнеть, сикгнеть, сигнеть, секгнеть, сегнеть (п. sygnet, лат. signetum) перстень з печаткою; тамга, томга (турк. tamqa) торгове мито; печатка; нишань (тур. nisan) ханська печатка.

прес, друкарський станок укр. праса (п. prasa) 1. прес, давильня (для вина); 2. друкарський станок; біл. праса (п. prasa, сьн. presse) прес.

чорнильний горішок укр. кгалясь (лат. galla) чорнильний горішок; біл. кгалясь, галясь (п. galas, лат. galla) чорнильний горішок.

чорнильниця укр. каламарь (лат. calamaris з гр.) чорнильниця; біл. каламарь, калямарь, коломарь чорнильниця.

5. Особи

автор укр. авторь, ауторь (лат. auctor) 1. (творець, засновник, організатор) автор; 2. (той, хто написав якусь працю, твір, книгу) автор; грамматиць, грамматиць, грамматиць, кграмматиць, крамматиць 1. учений; 2. автор граматики, граматик; складач укладач (діаріуша); творець творець; автор; біл. авторь (п. autor, від лат. auctor) автор; псалмиста (п. psalmista) автор псалмів.

керівник канцелярії укр. канцлерь, канцлерь, канцилерь, канцлер, канцлирь (стч. kancler, стп. kanclerz, лат. cancellarius) (хранитель печати, керівник канцелярії) канцлер; подканцлерий, подканцльерь, подканцлерий (стп. podkanclerzy) заступник канцлера; подписокъ регент земської канцелярії, піддячий; біл. канцлерь (п. kanclerz, нім. Kanzler) керівник державної канцелярії; подканцлерь, подканцлерий заступник канцлера; канцелярист працівник канцелярії; реентъ (п. rejent, лат. regent) начальник канцелярії.

перекладач укр. выкладачь, викладачь, выкладачь (п. wykladacz) 1. коментатор; 2. перекладач, тлумач; перекладачь, преводникъ, прекладачь (п. przekladacz) перекладач; тлумачь, товмачь, тольмачь, толмачь (п. tlumacz) перекладач, тлумач; біл. толмачь (венг. tolmacs, тур. tilmac) перекладач, тлумач; выкладца (п. wykladca) тлумачник.

писар укр. граматикъ, граматикъ, граматик (цсл. граматикъ з гр.) писар, дяк; граматикку писар, дяк; діякъ, діякъ, діяк (цсл. диякъ з гр.) (діловод княжої, королівської канцелярії) дяк, писар; писарь, пісарь, писарь, писар, pisar, pissar, pysar 1. (урядовець господарської, воєводської, старостинської канцелярії) писар, секретар; 2. письменник; писець (урядовець господарської, воєводської, старостинської канцелярії) писар; таха (цсл. таха. тахиграф з гр.) скорописець; біл. локгофет (п. logofet, лат. logothet) писар; нотарий (лат. notarius) писар.

читач, читець, книголюб укр. книголюбець книголюб; книгочія читець; читачь, чителникъ (п. czytelnik) читач; біл. чителникъ, читолникъ (п. czytelnik) читач.

6. Заклади

бібліотека укр. библиотека, библеотека, библиотека 1. (книгосховище) бібліотека; 2. (зібрання книг)

бібліотека; *біл.* библиотека, *быблиотека* (*n.* biblioteka, *лат.* bibliotheca, *гр.*), *либратарія* (*стп.* libratja, *лат.* libraria) бібліотека.

друкарня укр. друкарня, печатня друкарня; *біл.* типографія, друкарня друкарня.

паперова фабрика укр. папірня (*n.* papiernia) папірня; *біл.* паперня (*n.* papiernia) папірня.

Розвиток лексичних систем староукраїнської і старобілоруської мов відбувався на основі давньоруської лексики, до складу якої входили праслов'янські, спільносхіднослов'янські слова і численні запозичення. Староукраїнська і старобілоруська мови характеризуються однаковими джерелами та інтенсивністю запозичень, що значною мірою визначало специфіку їх лексичного складу. Для староукраїнської літературної мови в умовах територіального і політичного розвитку Південно-Західної Русі з 14 до 17 ст. у складі Польсько-Литовського князівства взаємодія з білоруською і польською мовами була дуже інтенсивною. У цей період зближуються діалекти, що зумовлено розвитком міст і промислів, державною і політичною консолідацією. Ці процеси знайшли своє втілення в термінології ділових пам'яток, які містять цілі прошарки слів, властиві для лексики і старобілоруської, і староукраїнської, і польської мов. Мовна ситуація в Польсько-Литовському князівстві 14–15 ст., коли староукраїнська мова (спадкоємець давньоруської ділової мови) була на правах офіційної мови державного діловодства поряд із латинською і польською аж до 16 ст. і функціонувала паралельно з ними на території України в умовах польсько-українського і польсько-білоруського білінгвізму місцевої шляхти, сприяла тому, що польська мова була продуцентом численних запозичень, особливо, на позначення процесів документування (*укр.* **актиковане**, **актыковане** (*n.* aktykowanie) внесення в акти; **актиковати**, **актыковати** (*n.* aktykowac) вносити в акти; *біл.* **актыковати**, **актиковати** вносити документ в актову книгу). Для староукраїнської і старобілоруської мов польська мова регулярно виступала і як мова-посередник з грецької, латинської (*укр.* **квитация**, **квитанция** (*стп.* kwitacia, *лат.* quitatio) письмове доручення про видачу з митного збору певної грошової суми; *біл.* **квитация**, **квитация**, **квитанция** (*n.* kwitacia, *лат.* quitatio) квитанція, розписка; *укр.* **інтролігаторь**, **інтролігаторь** (*n.* introligator, *лат.* introligator) палітурник; *біл.* **інтролігаторь** (*n.* introligator, *лат.* introligator) палітурник); з німецької (*укр.* **паперь**, **папірь** (*n.* Papier) папір; *біл.* **паперь** (*n.* papier, *нвн.* Papier) папір; *укр.* **выдрукувати** (*n.* Drucken) надрукувати; **друкувати** друкувати; **друкъ1** (*n.* druk, *n.* Druck) друк; **друкъ2** палиця, важіль; *біл.* **друкъ**, **друкованье**, **друковати**, **выдрукованье**, **выдруковати(ся)**, **надруковати** (*n.* druk, *свн.* drucken) друк). Водночас термінологічні запозичення з староукраїнської проникали в польську мову (напр., запозичення в польській **gramota** з *укр.* грамота).

В окремих випадках спостерігаємо різний рівень термінологізації в українській і білоруській мовах однакових за походженням запозичених слів. В українських джерелах слово **публикувати** зафіксовано тільки як загальноживане у значенні "ганьбити" (від **публіка** ганьба; **публице** публічно, всенародно) на відміну від білоруських, де це ж слово набуло ознак терміна: **публикованье**, **публикувати** (*n.* publikacja, *лат.* publicatio) оголошувати. Однакові за походженням запозичені слова можуть передавати різні аспекти загальних значень. Так, загальне значення "обмін відомостями" передають слова **информовати** (*n.* informowac, *лат.* informare) і **комуникувати** (*n.* komunikowac, *лат.* communicare), але в білоруській мові аспект загального значення відтворює активну позицію комуніканта (відправника повідомлення) – **вказані** слова означають "інформувати, повідомляти", а в українській мові – пасивну позицію реципієнта (отримувача повідомлення) – слово **комуникуватися** означає "дізнаватися".

Ранній етап формування термінологічних систем зумовлює поширеність лексичної синонімії, яка виникла внаслідок: а) різної мотивації називання понять: *укр.* **тайник**, **секлитар** секретар; *біл.* **печантарь** (*n.* pieczetars) той, хто ставить печатку; **реестрикь**, **реистрикь** той, хто складає реєстр; **секретарь** (*n.* sekretarz, *лат.* secretarium) секретар; б) функціонування кількох власномовних чи запозичених термінів, їх паралельного використання: *укр.* **доконьчальний запис** боргове зобов'язання; **церовграфъ** письмове зобов'язання, запис; *біл.* **обликгъ**, **облигъ** розписка, зобов'язання; **цырокграфъ**, **цирокграфъ**, **церографъ**, **церокграфъ**, **цэрокграфъ**, **тирокграфъ** (*n.* suograf, *лат.* sigographum) письмове зобов'язання, розписка; *укр.* **докончанье**, **докончанье** угода, договір; **доконьчальний запис** угода, договір; **єднанье** (*стп.*, *стп.* jednanie) 1. єдність, згода; 2. (дія) укладення договору за взаємною згодою; 3. договір; **завезанє** (*стп.* zawiezanie) договір; **зьєднанье** договір, угода; **оуєднаніє** (угода, домовленість, договір) єднання; *біл.* **композиция**, **композиция** (*n.* kompozycja, *лат.* compositio) договір, мирова угода; **пактъ** (*n.* pakt, *лат.* pactum) договір; **контрактъ** (*n.* kontrakt, *лат.* contractus) договір; *укр.* **цедула**, **цидула** (*лат.* cedula) лист, записка, квиток; *біл.* **инотестенция** (*n.* innotescencia, *лат.* innotescencia) повістка, повідомлення; **позевъ** (*n.* pozew) повістка в суд; **цедула**, **цадула**, **цидула**, **цэдула** (*n.* cedula, *свн.* zedule) папір, згорток, письмове повідомлення.

Для національних термінологічних східнослов'янських мов часу їх формування властиве явище полісемії. Полісемія більш притаманна власномовним термінам: тривале функціонування зумовило появу між ними причинно-наслідкових зв'язків. Іншомовні терміни, ще не сформувавши розгалужену семантичну структуру, як правило, однозначні. Напр., *укр.* **духовница**, **тєстаментъ** (*лат.* testamentum) заповіт; **запісаніє** 1. заповітний запис; 2. (заповіданє майно) запис, легат; **писаніє** запис, писемний заповіт; **слово** 1. (мовна одиниця) слово; 2. (графічний знак) слово; (*те, що написанє*) текст; 3. звістка, відомість; зобов'язання, обітниця; 5. послання, лист, грамота; 6. заповіт 7. справа; 8. (*лише у мн.*) погані чутки; *біл.* **леггация**, **легация**, **тєстаментъ**, **тастаментъ**, **тэстаментъ**, **тэстамэнтъ**, **дастоментъ**, **достаментъ**, **достоментъ**, **дєстаментъ** (*n.* testament, *лат.* testamentum) заповіт.

У цей період відбувається розвиток і зміна термінології документно-комунікаційної сфери, про що свідчить розвиток абстрактної лексики, поповнення різних лексико-тематичних груп народними словами і архаїзація численних вживаних у цей час запозичень: **клопотання** (укр. супліка, супліковане; біл. суплика, супликация); **затверджувати документ** (укр. ферованье; біл. феровати, ферованье); **підтверджувати документом** (укр. глситовати, квитовати; біл. роборовати); **чорнило** (укр. інкаусть; біл. атраменть, інкаусть, інкаусть); **літописець** (укр. кройникарь, кройникарь; біл. кройникарь, кроникарь).

Дослідження структурно-словотвірних особливостей староукраїнської і старобілоруської термінології засвідчує синхронність використання однакових моделей термінотворення. У термінологіях обох мов виразно домінують терміни-однослови (укр. списокъ 1. документ, грамота; 2. копія документа; 3. витяг з документа; **раистръ** (стч. Registr, смн. regestr, rejestr, лат. registrum) реєстр, список; біл. **инвентарь** (н. inwentarz, лат. inventarium) реєстр; **компуць** (н. komput, лат. computus) перелік, список; **реєстръ, рейстръ, регестръ, рээстръ, еєстръ, лейстръ** (н. rejestr, лат. regestrum) реєстр; **сумариушь, сумарьюшь** (н. sumariusz) реєстр; укр. **кройника** хроніка, літопис; біл. **кройника, кроника** (стн. krojnika, стлат. chronica) хроніка, літопис). Історичні словники засвідчують поступове поширення термінів-комполітів. Перший з них – термін **бібліотека** вперше було використано в перекладі Біблії 1499 р. Його відображено в документних пам'ятках ("Алфавітах", "Азбуковниках") української й білоруської писемності 16–17 ст. (укр. **библиотека, библеотека, библіотека** – книгосховище, зібрання книг; біл. **библиотека, быблиотека**). Терміни-комполіти творяться не тільки за допомогою греко-латинських усічених основ, але й власномовних засобів (укр. **архитипографъ, архитипографъ** головний друкар; **книголюбець** книголюб;

книгочія читець; біл. **типографъ** друкар; **локгофет** писар). Розвиток та ускладнення документознавчих понять та їх термінологізація зумовили дедалі більшу потребу конкретизації термінів-однословів шляхом номінування понять словосполученнями: **великая печать** велика печать; **малая печать** мала печать; **печать завѣсистая, привѣсистая, печать завѣсистая** печатка, прикріплена на шнурах до документа. Терміни **грамота** (цсл. грамота від гр.), **листь, лист, листо** (стч., смн. list), які позначали поняття "письмовий документ юридичного характеру", "письмове повідомлення" конкретизовано при номінації різновидів документів: **листь граничный** розмежувальна грамота; **листь дозволены** (стн. list dozwołony) грамота на дозвіл чогось; **листь еднальный** грамота на любовну угоду; **листь потвержены** підтвердна грамота; **листь привилный** (стн. list przwilejny) привілей; **листь судовый** судовий вирок, вердикт; **верны** **листь** договірна грамота; **оуздавалный** **листь** 1. юридичний лист про введення у володіння; 2. (письмове повідомлення) лист; 3. (письмове звернення до певної групи людей) послання.

Водночас уже в цей період і в староукраїнській, і в старобілоруській термінологіях паралельно з термінами-словосполученнями активно використовували іншомовні запозичення-однослови, що засвідчує, зокрема, про давність тенденції до економії мовних засобів у термінотворенні і термінотворенні і використання з цією метою іншомовних слів. Так, у значенні "охоронна грамота" використовували терміни: укр. **листь глситовный** (стч. glejtovni list, смн. gletowny list, свн. geleitebrief); **глсить** (стч. glejt/klejt, смн. glejt/glet, свн. Geleite); біл. **кгсѣить, глейть, клейть** (н. gleit, нім. Gleit); у значенні "підтвердна грамота, грамота про привілей" – укр. **грамота оутверъжонная; твердость; привилеи, привиліи** (стн. przywilej, лат. privilegium); біл. **мониментъ, муниментъ** (нім. Monument, лат. monumentum, monimentum); **привилей, привилье** (н. przywilej, лат. privilegium).

Формуються моделі стійких словосполучень, які зберігаються і в сучасних документно-комунікаційній сфері: **запись вделати (оудилати)** скласти договір (письмову угоду); **запись вписати** скласти договір; **запись имати, имати запись, запись имети** мати договір (письмову угоду); **запись оучинити, запись чинити** – укласти договір (письмову угоду).

Проведений аналіз дає підстави стверджувати, що в період формування національних мов українська і білоруська документознавчі термінології:

– складали розгалужені тематичні групи; лексико-семантичні, структурно-словотвірні особливості спеціальної лексики свідчать про формування перших термінологічних системних утворень, що можна розглядати як один із необхідних атрибутів національної мови;

– перебували під значним впливом латинської, польської мов і містили численні запозичення; тенденції розвитку – поповнення різних лексико-тематичних груп народнорозмовною лексикою, архаїзація синонімічних запозичень;

– обіймали всі структурні типи термінів.

1. Булыка А.М. *Дауныя запазычання беларускай мовы*. – Мінск: *Навука і тэхніка*, 1972. – 382 с.
2. Жураўскі А.І., Крамко І.І. *Характар знешніх узаемаадносін беларускай літаратурнай мовы з іншымі славянскімі мовамі у пачатковы перыяд яе фарміравання*. – Мінск: *Навука і тэхніка*, 1973. – 40 с.
3. *Словник староукраїнської мови 14-15 ст.: В 2-х т.* – К.: *Наук.думка*, 1977- 1978. –Т.1. – 1977. – 630 с.; Т. 2. – 1978. – 589 с.
4. *Словник української мови 16-першої половини 17 ст.* / НАН України. *Ін-т українознавства ім. І.Крип'якевича*. – Вип.1–8. – Львів, 1994–2001. 5. *Сопоставительное исследование русского и украинского языков: Лексика и фразеология* / Г.П. Ижакевич, П.Е. Гриценко и др. – К.: *Наук. думка*, 1991. – 384 с.
6. *Тимченко Є. Матеріали до словника писемної та книжної мови 15-18 ст.: в 2-х кн./ Підг. До вид. В.В.Німчук, Г.І.Лиса; НАН України; Укр. Вільна Академія Наук у США. – К.: Нью-Йорк, 2002-2003. – Кн. 1.– 2002. – 512 с.; Кн.2. – 2003. – 512 с.*